Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2025/3997

2025 8 20

TARYBOS REKOMENDACIJA

2025 m. liepos 8 d.

dėl Rumunijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

(C/2025/3997)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo ([2]), ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

Bendrosios nuostatos

(1) Reglamente (ES) 2024/1263, kuris įsigaliojo 2024 m. balandžio 30 d., nurodyti ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus bei tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį ekonomikos augimą ir atsparumą pasitelkiant reformas bei investicijas ir neleisti susidaryti perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Reglamente nustatyta, kad Taryba ir Komisija, vadovaudamosi SESV nustatytais tikslais ir reikalavimais, Europos semestro kontekste vykdo daugiašalę priežiūrą. Europos semestro veikla apima visų pirma konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų rengimą ir įgyvendinimo priežiūrą. Be to, tuo reglamentu valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę už fiskalinę politiką ir jame akcentuojamas vidutinės trukmės laikotarpis, taip pat veiksmingesnis bei nuoseklesnis vykdymo užtikrinimas. Kiekviena valstybė narė privalo Tarybai ir Komisijai pateikti nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio (priklausomai nuo nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės, 4 arba 5 metų) fiskalinį struktūrinį planą, kuriame išdėstomi jos fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai. Tame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([3]) planas turi atitikti reglamento reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, t. y. mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas ir nesiektų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęsiamas ne daugiau kaip trejais metais, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal reglamente nustatytus kriterijus.

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus: i) palūkanų išlaidas; ii) diskrecines pajamų priemones; iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų; iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui; v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones;

(2) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([4]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – EGADP). Pagal EGADP valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. teikiama Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus EGADP prisideda prie ekonomikos bei socialinio atsigavimo, kartu skatindama tvarias reformas ir investicijas, kuriomis visų pirma remiama valstybių narių žalioji ir skaitmeninė pertvarkos ir didinamas jų ekonomikos atsparumas. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, didinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(3) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([5]) („REPowerEU“ reglamentu) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padeda užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą; Rumunija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(4) 2021 m. gegužės 31 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Rumunija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal to reglamento 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2021 m. spalio 29 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą, kuriuo patvirtinamas Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimas ([6]); 2023 m. gruodžio 8 d. pagal 18 straipsnio 2 dalį tas sprendimas buvo iš dalies pakeistas, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([7]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Rumunija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir galutines reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tam tikros reformos ar investicijos tarpinės ir galutinės reikšmės pasiektos patenkinamai, turi būti neregresuojama ankstesnių tos pačios reformos ar investicijos reikšmių atžvilgiu;

(5) 2025 m. sausio 21 d. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priėmė rekomendaciją, kuria pritariama Rumunijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui ([8]); Planas pateiktas pagal Reglamento (ES) 2024/1263 11 straipsnį ir 36 straipsnio 1 dalies a punktą, jis apima 2025–2028 m. laikotarpį, o jame pateiktas fiskalinis koregavimas paskirstytas per septynerius metus;

(6) 2024 m. lapkričio 26 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė 2025 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Rumunija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2025 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([9]) priėmė 2025 m. gegužės 13 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2025 m. kovo 10 d.;

(7) 2025 m. sausio 29 d. Komisija paskelbė konkurencingumo kelrodį – strateginę programą, kuria siekiama per ateinančius penkerius metus padidinti ES konkurencingumą pasaulyje. Joje nustatytos trys tvariam ekonomikos augimui būtinos transformacijos: i) inovacijos; ii) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir konkurencin-

([4]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([5]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([6]) 2021 m. spalio 29 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 12319/21 + ADD1).

([7]) 2023 m. gruodžio 8 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. spalio 29 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Rumunijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 15833/23 + ADD1).

([8]) 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendacija kuria pritariama Rumunijos nacionaliniam vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniam struktūriniam planui (OL C, C/2025/647, 2025 2 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/647/oj).

([9]) Tarybos rekomendacija 2025 m. gegužės 13 d. dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2025/2782, 2025 5 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

gumas ir iii) saugumas. Kad būtų panaikintas atotrūkis inovacijų srityje, ES siekia skatinti pramonės inovacijas, remti startuolių augimą įgyvendindama tokias iniciatyvas kaip ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija ir skatinti tokių pažangių technologijų kaip dirbtinis intelektas ir kvantinė kompiuterija diegimą. Siekdama žalesnės ekonomikos, Komisija parengė išsamų Įperkamos energijos veiksmų planą ir nustatė švarios pramonės kursą, kuriais užtikrinama, kad perėjimas prie švarios energijos išliktų ekonomiškai efektyvus, palankus konkurencingumui, visų pirma intensyviai energiją vartojančiuose sektoriuose, ir skatintų augimą. Siekdama sumažinti pernelyg didelę priklausomybę ir padidinti saugumą, Sąjunga yra pasiryžusi stiprinti pasaulines prekybos partnerystes, įvairinti tiekimo grandines ir užsitikrinti prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų ir švarios energijos šaltinių. Šie prioritetai grindžiami horizontaliaisiais įgalinamaisiais veiksniais, t. y. reglamentavimo supaprastinimu, bendrosios rinkos gilinimu, konkurencingumo finansavimu ir santaupų ir investicijų sąjunga, skatinimu ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas ir geresniu ES politikos koordinavimu. Konkurencingumo kelrodis suderintas su Europos semestru, taip užtikrinant, kad valstybių narių ekonominė politika derėtų su Komisijos strateginiais tikslais ir būtų laikomasi vienodo požiūrio į ekonomikos valdymą, kuriuo visoje Sąjungoje skatinamas tvarus augimas, inovacijos ir atsparumas;

(8) 2025 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau vykdomas tuo pat metu įgyvendinant EGADP. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visapusiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes šie planai padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Šios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnį iš dalies pakeistų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimui;

(9) 2025 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos apima pagrindinius ekonominės politikos uždavinius, kurie nepakankamai sprendžiami į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktomis priemonėmis, atsižvelgiant į atitinkamus uždavinius, nustatytus 2019–2024 m. konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose;

(10) 2025 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė 2025 m. ataskaitą dėl Rumunijos. Joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant atitinkamas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodyti Rumunijai kylantys aktualiausi uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Rumunijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos 2030 m. pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo bei socialinės atskirties mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(11) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Rumunijos apžvalgą. 2025 m. gegužės 13 d. paskelbtos pagrindinės Komisijos to reglamento tikslais atlikto Rumunijos makroekonominio pažeidžiamumo vertinimo išvados ([10]). 2025 m. birželio 4 d. Komisija padarė išvadą, kad Rumunijoje yra susidaręs perviršinis makroekonominis disbalansas. Visų pirma padidėjo pažeidžiamumas, nes padidėjo Rumunijos tiek fiskalinis, tiek einamosios sąskaitos deficitas, o išlaidų konkurencingumas 2024 m. sumažėjo. Didelis valdžios sektoriaus deficitas 2024 m. dar padidėjo. Dėl nuolatinio valdžios sektoriaus deficito didėjimo, visų pirma viešojo sektoriaus darbo užmokesčio ir pensijų didėjimo, padidėjo privatus vartojimas ir einamosios sąskaitos deficitas, kuris jau buvo didelis. 2024 m. vienetui tenkančios darbo sąnaudos augo dar sparčiau, nors ir ankstesniais metais augimo tempai jau buvo labai dideli, todėl sumažėjo išlaidų konkurencingumas. Išorės finansavimo šaltinių derinio, grindžiamo didelėmis grynosiomis tiesioginėmis užsienio investicijomis ir ES lėšomis, kurios apribojo išorės skolos didėjimą, patikimumas 2024 m. susilpnėjo. Numatoma, kad 2025 ir 2026 m. valdžios sektoriaus ir einamosios sąskaitos deficitas mažės tik nežymiai. Vienetui tenkančių darbo sąnaudų augimas ir infliacija turėtų sulėtėti, tačiau išliks dideli. 2024 m. politikos pažanga buvo minimali, o makroekonominio stabilumo rizika padidėjo. Praėjusių metų pabaigoje padidėjo politinis netikrumas, todėl šalis tapo pažeidžiama dėl investuotojų nuotaikų pokyčių ir didesnių skolinimosi išlaidų. Bankų ir vyriausybės ryšiai yra stipriausi ES, o 2024 m. dar labiau sustiprėjo. 2024 m. pabaigoje priimtą reikšmingą fiskalinio konsolidavimo dokumentų rinkinį, įskaitant pensijų ir valdžios sektoriaus darbo užmokesčio įšaldymą, dar reikia papildyti kitomis priemonėmis, kuriomis būtų užtikrintas visiškas vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano tikslų laikymasis. 2025 m. pradžioje buvo priimta minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo reforma. Vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano įgyvendinimas ir mokesčių reforma 2025 m. galėtų gerokai sumažinti fiskalinį pažeidžiamumą. Be to, siekiant didinti konkurencingumą, eksporto veiklos rezultatus ir pritraukti papildomą ES finansavimą, reikalingos struktūrinės reformos, visų pirma tos, kurios įtrauktos į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Tačiau tikėtina, kad reikės papildomų priemonių. Apskritai, nesiimant ryžtingų veiksmų tiek dėl fiskalinių, tiek dėl struktūrinių reformų svertų, fiskalinis ir išorės deficitas veikiausiai išliks per didelis, todėl Rumunija liks priklausoma nuo investuotojų nuotaikų pokyčių ir pažeidžiama išorinių sukrėtimų;

([10]) SWD(2025) 126 final.

Metinės pažangos ataskaitos vertinimas

(12) 2025 m. sausio 21 d. Taryba Rumunijai rekomendavo tokį didžiausią grynųjų išlaidų augimo tempą: 5,1 % 2025 m., 4,9 % 2026 m., 4,7 % 2027 m. ir 4,3 % 2028 m., kuris atitinka didžiausią bendrą augimo tempą, apskaičiuotą atsižvelgiant į 2023 m., t. y. 20,2 % 2025 m., 26,0 % 2026 m., 31,9 % 2027 m. ir 37,6 % 2028 m. 2025–2030 m. šie didžiausi grynųjų išlaidų augimo tempai sutampa su taisomuoju planu pagal Reglamento (EB) Nr. 1467/97 3 straipsnio 4 dalį, kaip 2025 m. sausio 21 d. rekomendavo Taryba, kad būtų ištaisyta perviršinio deficito padėtis ([11]). Rumunija dar nepateikė metinės pažangos ataskaitos dėl veiksmų, kurių imtasi reaguojant į 2025 m. sausio 21 d. Tarybos rekomendaciją siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį, vykdyti reformas ir investicijas, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, ir įgyvendinti reformas ir investicijas, kuriomis reaguojama į pagrindinius uždavinius, nustatytus šaliai skirtose Europos semestro rekomendacijose;

(13) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir jo padariniai yra egzistencinis iššūkis Europos Sąjungai. Komisija rekomendavo koordinuotai aktyvuoti Stabilumo ir augimo pakto nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą, kad būtų galima remti ES pastangas greitai ir reikšmingai padidinti gynybos išlaidas, ir 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Taryba šiam pasiūlymui pritarė;

(14) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis ([12]), Rumunijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 6,6 % BVP 2023 m. iki 9,3 % 2024 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 48,9 % BVP 2023 m. pabaigoje iki 54,8 % 2024 m. pabaigoje. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 19,9 % grynųjų išlaidų augimo tempą 2024 m. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika ([13]), apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, buvo skatinamoji (0,8 % BVP).

(15) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP išaugs 1,4 % 2025 m. ir 2,2 % 2026 m., o infliacija pagal SVKI bus 5,1 % 2025 m. ir 3,9 % 2026 m.;

(16) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 8,6 % BVP. Numatomas deficito sumažėjimas 2025 m. daugiausia susijęs su fiskalinio konsolidavimo priemonių rinkinio įgyvendinimu 2024 m. pabaigoje. Šis rinkinys apėmė nominalųjį darbo užmokesčio ir pensijų įšaldymą ir tam tikras papildomas pajamų didinimo priemones. Pagal Komisijos skaičiavimus, šie pokyčiai atitinka 5,4 % grynųjų išlaidų augimą 2025 m. Remiantis Komisijos prognoze, numatoma, kad 2025 m. fiskalinė kryptis, kuri apima tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus stabdomoji ir jos kryptis sudarys 1,4 % BVP. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 59,4 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi labai didelį pirminį deficitą ir, kiek mažesniu mastu, palūkanų mokėjimų padidėjimą;

(17) Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2025 m. finansuojamos valdžios sektoriaus išlaidos sudarys 0,9 % BVP, palyginti su 0,6 % BVP 2024 m. Išlaidų finansavimas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis suteikia galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Rumunijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(18) valdžios sektoriaus išlaidos gynybai 2021 m. sudarė 1,9 % BVP, 2022 m. – 1,8 % BVP, o 2023 m. – 1,7 % BVP ([14]). Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatyta, kad tiek 2024 m., tiek 2025 m. gynybos išlaidos sudarys 1,7 % BVP. Tai 0,2 procentinio punkto BVP mažiau nei 2021 m.;

([11]) Tarybos rekomendacija siekiant ištaisyti perviršinio deficito padėtį Rumunijoje, dok. ST 5038/25.

([12]) Eurostato euro rodikliai, 2025 4 22.

([13]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek ES biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones, bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas;

([14]) Eurostatas, valdžios sektoriaus išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikatorių (COFOG). Dėl COFOG ir NATO apibrėžčių metodinių skirtumų COFOG apibrėžtimi pagrįstos išlaidos gali skirtis nuo NATO apibrėžtimi pagrįstų išlaidų;

(19) 2024 m. spalio 21 d. Taryba rekomendavo ([15]) Rumunijai sugriežtinti fiskalinę politiką, kad per visus 2024 m. būtų pasiektas fiskalinis koregavimas. 2024 m. struktūrinis deficitas Rumunijoje padidėjo 2,4 procentinio punkto BVP – iki 8,8 % BVP. Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Rumunijos grynosios išlaidos 2025 m. išaugs 5,4 %, o 2024 ir 2025 m. – iš viso 26,4 %. Remiantis Komisijos 2025 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Rumunijos grynųjų išlaidų augimas 2025 m., vertinant per metus ir bendrai, viršys rekomenduojamą didžiausią augimo tempą, nustatytą taisomajame plane: t. y. 0,1 % BVP nuokrypis ([16]) nuo didžiausio rekomenduojamo metinio grynųjų išlaidų augimo 2025 m. ir 1,7 % BVP nuokrypis nuo didžiausio rekomenduojamo bendro grynųjų išlaidų augimo 2024 ir 2025 m. Šį didelį grynųjų išlaidų augimą lemia didelis einamųjų išlaidų augimas 2024 m. (+ 18,7 %, palyginti su 2023 m.), visų pirma viešojo sektoriaus darbo užmokesčio išlaidų (+ 21,5 %, palyginti su 2023 m.) ir socialinių pervedimų, įskaitant pensijas (+ 19,5 %, palyginti su 2023 m.), augimas. Numatomi nuokrypiai neviršija 0,3 % BVP metinių nuokrypių ribos ir gerokai viršija 0,6 % BVP sudėtinių nuokrypių ribą. Tai reiškia, kad kyla didelė didelio nuokrypio nuo rekomenduojamo didžiausio grynųjų išlaidų augimo rizika ir galima daryti tvirtą prielaidą, kad veiksmingų priemonių nebuvo imtasi;

(20) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2025 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 8,4 % BVP. Šie pokyčiai atitinka 8,1 % grynųjų išlaidų augimą 2026 m. Deficito sumažėjimas 2026 m. daugiausia susijęs su valdžios sektoriaus pajamų augimo didėjimu, kurį lemia numatomas ekonominės veiklos atsigavimas. Remiantis Komisijos įverčiais, numatoma, kad 2026 m. fiskalinė politika, apimanti tiek nacionalinėmis, tiek ES lėšomis finansuojamas išlaidas, bus iš esmės neutrali. Fiskalinis konsolidavimas taip pat galėtų padėti sustiprinti išorės poziciją. Komisija prognozuoja, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2026 m. pabaigos padidės iki 63,3 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2026 m. daugiausia atspindi išliekantį labai didelį pirminį deficitą;

(21) rekomendacijoje, kuria pritariama Rumunijos vidutinės trukmės laikotarpio planui, nurodomos reformos ir investicijos, kuriomis grindžiamas koregavimo laikotarpio pratęsimas, bei jų įgyvendinimo terminai. Jos apima esamas ir patobulintas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano priemones, pvz., visapusišką mokesčių sistemos peržiūrą, apimančią visas apmokestinimo sritis, taip pat mokesčių administravimo sistemos modernizavimą, metines išlaidų peržiūras, bendrųjų ir specialiųjų pensijų reformą ir naują minimaliojo darbo užmokesčio nustatymo mechanizmą, taip pat papildomas reformas ir investicijas, pvz., priemones verslo finansavimui gerinti ir valstybės valdomų įmonių išlaidų sistemos reformą. Kai kurios iš reformų ir investicijų, kuriomis grindžiamas pratęsimas ir kurios turėjo būti įgyvendintos iki 2025 m. balandžio 30 d., pvz., pagrindinė mokesčių sistemos peržiūros reforma, nebuvo įgyvendintos.

Pagrindiniai politikos uždaviniai

(22) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Numatoma, kad jos padės veiksmingai spręsti visus atitinkamose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Rumunijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį glaustą laikotarpį labai svarbu užbaigti veiksmingą gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. 2025 m. birželio 4 d. priimtame Komisijos komunikate „Priemonė „NextGenerationEU“. Laikotarpis iki 2026 m.“ paaiškinamas priemonės pabaigoje taikytinas tvarkaraštis ir pateikiamos gairės valstybėms narėms iki 2026 m. rugpjūčio 31 d. maksimizuoti įgyvendinimą, be kita ko, dėl to, kaip toliau racionalizuoti savo gaivinimo ir atsparumo planus, pateikiami pagrindiniai pasirinkimai, į kuriuos reikia atsižvelgti tuos planus peržiūrint, taip pat pabrėžiama, jog svarbu iš anksto vykdyti kruopštų bendrą planavimą, kad 2026 m. būtų pateikti paskutiniai mokėjimo prašymai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Rumunija skubiai paspartintų reformų ir investicijų įgyvendinimą, užtikrindama veiksmingą valdymą ir stiprindama administracinius gebėjimus. Kad palengvintų šį procesą, Rumunija turi iš dalies pakeisti planą ir pašalinti investicijas, kurių dėl objektyvių aplinkybių nebeįmanoma įgyvendinti, kartu išsaugant dotacijų komponentą. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

([15]) 2024 m. spalio 21 d. Tarybos rekomendacija dėl Rumunijos ekonominės, biudžeto, užimtumo ir struktūrinės politikos (OL C, C/2024/6830, 2024 11 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6830/oj).

([16]) Nuo 2026 m. šie skaičiai atsispindės kontrolės sąskaitoje, įsteigtoje pagal Reglamento (ES) 2024/1263 22 straipsnį.

(23) Rumunijoje paspartėjo sanglaudos politikos programų, apimančių paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Teisingos pertvarkos fondo (TPF), „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Sanglaudos fondo, įgyvendinimas. Svarbu ir toliau dėti pastangas, kuriomis siekiama užtikrinti, kad šios programos būtų greitai įgyvendinamos, ir kartu kuo labiau padidinti jų poveikį vietoje. Rumunija jau imasi veiksmų pagal savo sanglaudos politikos programas, kad padidintų konkurencingumą ir augimą, kartu didindama socialinę sanglaudą. Be to, Rumunijai ir toliau kyla iššūkių, pvz., susijusių su švietimu, užimtumu ir socialine įtrauktimi, taip pat su regionų konkurencingumo didinimu pasitelkiant mokslinius tyrimus ir inovacijas, be kita ko, kuriant arba gaminant ypatingos svarbos technologijas, didinant hidrologinį atsparumą, ypač šalies rytuose ir pietuose, ir būsto įperkamumą. Pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį atlikdama sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą Rumunija turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama, be kita ko, į 2024 m. parengtose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius. 2025 m. balandžio 1 d. priimtais Komisijos pasiūlymais ([17]) kiekvienos programos laikotarpio vidurio peržiūros rezultatų vertinimo pateikimo terminas pratęsiamas po 2025 m. kovo 31 d. Jais taip pat suteikiama lankstumo galimybių, kad būtų padedama paspartinti programų įgyvendinimą, ir paskatų valstybėms narėms sanglaudos politikos išteklius paskirstyti penkioms Sąjungos strateginėms prioritetinėms sritims, t. y. strateginių technologijų konkurencingumui, gynybai, būstui, hidrologiniam atsparumui ir energetikos pertvarkai, taip pat investicijoms į įgūdžius prioritetiniuose sektoriuose, kartu ESF+ programose daugiausia dėmesio ir toliau skiriant pažeidžiamiausioje padėtyje esantiems asmenims;

(24) Europos strateginių technologijų platforma (STEP) suteikia galimybę investuoti į vieną iš pagrindinių ES strateginių prioritetų, stiprinant ES konkurencingumą. STEP parama nukreipiama per 11 esamų ES fondų. Valstybės narės taip pat gali prisidėti prie programos „InvestEU“, pagal kurią remiamos investicijos į prioritetines sritis. Rumunija galėtų optimaliai pasinaudoti šiomis iniciatyvomis ypatingos svarbos technologijų, įskaitant švarias ir efektyviai išteklius naudojančias technologijas, kūrimui ar gamybai remti;

(25) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais ES fondais, Rumunijai veiksmingai išspręsti likusius uždavinius, susijusius su ekonomikos ir energijos gamybos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, didelių projektų rengimu ir prioritetų nustatymu, viešojo administravimo kokybe ir veiksmingumu, socialine apsauga ir galimybe naudotis pagrindinėmis paslaugomis, dalyvavimu darbo rinkoje ir įgūdžių trūkumu, skurdu ir socialine atskirtimi;

(26) kaip nustatyta Konkurencingumo kelrodyje, visos ES, nacionalinės ir vietos institucijos privalo dėti daug pastangų, kad būtų parengtos paprastesnės taisyklės ir paspartintos administracinės procedūros. Komisija nustatė plataus užmojo administracinės naštos mažinimo tikslus: bent 25 % ir bent 35 % MVĮ atveju; ji taip pat sukūrė naujų priemonių šiems tikslams pasiekti, įskaitant sistemingą ES teisės aktų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis ir aktyvesnį suinteresuotųjų subjektų dialogą. Kad įgyvendintų šį užmojį, Rumunija taip pat turi imtis veiksmų. 82 % įmonių mano, kad joms vykdyti verslą Rumunijoje trukdo sudėtingos administracinės procedūros ([18]). Sprendimų priėmimo nuspėjamumas tebėra iššūkis, nes jis daro neigiamą poveikį verslo aplinkai. Nepaprastųjų potvarkių ([19]) priimama vis dar labai daug, todėl atsiranda netikrumas ir, tikėtina, tai trukdo investuoti. Nepaisant nustatytos institucijų konsultavimosi sistemos, atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas rengiant ir įgyvendinant reformas yra menkas, o tikras dialogas vyksta retai, nors pastaruoju metu buvo imtasi tam tikrų veiksmų konsultacijų veiksmingumui padidinti. Reglamentavimo poveikio vertinimai tebėra formalumas – jų kokybė kelia klausimų, o tikroji vertė yra abejotina. Sparčiai įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytas reformas, kuriomis siekiama stiprinti politikos koordinavimo ir poveikio analizės pajėgumus visais valdžios lygmenimis, taip pat pagerinti viešų konsultacijų kokybę, ekonominiai ir socialiniai rezultatai turėtų pagerėti.

([17]) Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO, kuriuo dėl konkrečių priemonių strateginiams uždaviniams spręsti atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2021/1058 ir (ES) 2021/1056 (COM (2025) 123 final).

([18]) Greitoji apklausa „*Businesses' attitudes towards corruption in the EU*“, „Eurobarometro“ ataskaita (2024 m. balandžio mėn.).

([19]) Vyriausybės nepaprastieji potvarkiai yra įstatymo galią turintys teisės aktai. Pagal Rumunijos Konstitucijos 115 straipsnį nepaprastuosius potvarkius Vyriausybė gali priimti tik išimtiniais atvejais, kai juos būtina priimti nedelsiant, ir ji privalo motyvuoti tokią skubą. Nepaprastieji potvarkiai įsigalioja po to, kai jie pateikiami svarstyti kompetentingiems Parlamento rūmams ir paskelbiami Oficialiajame leidinyje. Vėliau jie turi būti patvirtinti įstatymu Parlamente, tačiau jų teisinis poveikis prasideda jų įsigaliojimo dieną;

(27) nepaisant to, kad, gavusi EGADP paramą, Rumunija padarė tam tikrą pažangą savo energijos rūšių derinyje didindama atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį, šalies energetikos sistema vis dar labai priklausoma nuo iškastinio kuro, kuris sudaro maždaug 70 % jos energijos rūšių derinio. Laipsniškai atsisakius anglių ir apribojus gamtinių dujų naudojimą, jas pakeičiant švaresnėmis alternatyvomis, ypač atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais, pagerėtų Rumunijos oro kokybė, sumažėtų išmetamas CO_2 kiekis ir jos ekonomika būtų apsaugota nuo iškastinio kuro kainų šuolių, taip pat sumažėtų jos priklausomybė ir padidėtų energetinis saugumas. Kadangi Rumunija turi didelį, tačiau nepakankamai išnaudojamą atsinaujinančiųjų išteklių energijos (vėjo ir saulės energijos) potencialą, spartesnis atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų diegimas galėtų padėti šaliai įvykdyti įsipareigojimą padidinti suvartojamą atsinaujinančiųjų išteklių energijos kiekį, kad 2030 m. jis sudarytų 38 % viso suvartojamo energijos kiekio, tačiau įgyvendinant dabartinę politiką tai neįmanoma. Rumunija vis dar susiduria su daugybe kliūčių diegti atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijas – nuo kainų neapibrėžtumo iki sudėtingų leidimų išdavimo ir neaiškių žemės naudojimo taisyklių. Visų pirma, įgyvendinant 2024 m. Jūros vėjo energetikos įstatymą, iki 2030 m. būtų galima 3–7 gigavatais padidinti elektros energijos gamybos apimtį, o įgyvendinus papildomas reguliavimo reformas, įskaitant numatytas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane, kuriomis siekiama supaprastinti ir paspartinti leidimų išdavimo procedūras, būtų galima pašalinti kliūtis diegti atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijas. Šios pastangos leistų Rumunijai įvykdyti 2030 m. klimato srities įsipareigojimus, taip pat kurti darbo vietas ir aprūpinti namų ūkius bei pramonę įperkamesne energija;

(28) norint padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį, reikia iš esmės patobulinti Rumunijos elektros energijos tinklus, kurie šiuo metu negali patenkinti didelės vėjo ir saulės energijos gamybos plėtros poreikių ([20]). Dėl nepakankamo pralaidumo ir pasenusios infrastruktūros susidaro perkrova, apribojama atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba piko metu ir sunku sujungti naujus projektus. Rumunijos energetikos strategija siekiama spręsti šias problemas; joje raginama modernizuoti ir skaitmenizuoti elektros tinklą (tiek perdavimo, tiek skirstymo) pasitelkiant išmaniąsias technologijas ir energijos kaupimą. Tai taip pat padėtų padidinti energetinį saugumą, nes patikimas tinklas leidžia veiksmingiau reaguoti į paklausos šuolius arba tiekimo sukrėtimus. Tvirtesnį nacionalinį tinklą galėtų papildyti tvirtesnės jungtys su kaimyninėmis šalimis (pvz., Vengrija, Bulgarija, Moldova ir Ukraina). Tokie projektai kaip naujoji Juodosios jūros AĮNS jungtis (jungianti Rumunijos Juodosios jūros pakrantę su Vidurio Europa) galėtų padėti padidinti tarpvalstybinį elektros energijos srautą ir sudaryti sąlygas būsimam jūros vėjo energijos eksportui. Pagerinus tarpvalstybines elektros energijos jungtis, būtų galima veiksmingiau integruoti Rumuniją į Europos energijos rinką ir padidinti jos elektros energijos sistemos stabilumą, kartu padidinant energetinį saugumą;

(29) per pastarąją energetikos krizę Rumunija įdiegė neatidėliotinas priemones, pvz., viršutines kainų ribas ir dideles subsidijas elektros energijai ir dujoms, kad apsaugotų namų ūkius ir įmones nuo sparčiai didėjančių energijos kainų. Nors šios intervencinės priemonės suteikė trumpalaikę pagalbą ir apsaugojo pažeidžiamus vartotojus, jų fiskalinės išlaidos buvo didelės ir dėl to atsirado rinkos iškraipymų. Dėl bendrųjų viršutinių kainų ribų rinkai siunčiami neteisingi signalai ir taip atgrasoma nuo energijos taupymo ir investicijų į efektyvumą ar naujus pajėgumus. Energijos kainoms stabilizavusis, labai svarbu laipsniškai atsisakyti šių skubios paramos schemų. Rumunijos subsidijos iškastiniam kurui didelės ir iki 2030 m. jų laipsniškai panaikinti neplanuojama. Visų pirma pirmenybė galėtų būti teikiama subsidijų iškastiniam kurui, kuriomis nei tikslingai reaguojama į energijos nepriteklių, nei sprendžiamos realios energetinio saugumo problemos, ir kurios trukdo elektrifikacijai ir nėra itin svarbios pramonės konkurencingumui, laipsniškam panaikinimui. Rumunijoje subsidijos iškastiniam kurui, pvz., parama už namų ūkiams tiekiamą šilumą ir iškastinio kuro įmonių patirtiems nuostoliams padengti, yra ekonomiškai neefektyvios ir dėl jų išlieka priklausomybė nuo iškastinio kuro. Kita vertus, Rumunijai būtų naudinga panaudoti šias santaupas siekiant padėti spręsti netvariai didelio valdžios sektoriaus deficito problemą. Atkūrus neiškraipytas energijos kainas, būtų galima paskatinti investicijas į atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir energijos vartojimo efektyvumą, taip paspartinant Rumunijos perėjimą prie švarios energijos;

(30) investicijos į energijos vartojimo efektyvumą (pastatų renovaciją siekiant geriau izoliuoti ir atnaujinti šildymo sistemas), aplinkos infrastruktūrą (centralizuoto šilumos tiekimo tinklų modernizavimą, atliekų ir vandens sistemų gerinimą ir taršos paveiktų pramoninių teritorijų pertvarkymą) ir poveikio klimatui neutralizavimo technologijas (naujų pramonės šakų, pvz., saulės baterijų plokščių komponentų, baterijų surinkimo ar net vandenilio projektų, plėtrą) yra papildomos Rumunijos tiekimo reformos priemonės. Jomis siekiama užtikrinti, kad energetikos pertvarka būtų ekonomiškai efektyvi ir įtrauki visuose regionuose, visų pirma nuo anglių priklausomuose regionuose, kad būtų sudarytos sąlygos sąžiningai pertvarkai;

(31) Rumunijos infrastruktūrai, visų pirma susijusiai su tvariu transportu, švaria energija ir aplinkos bei skaitmeninėmis paslaugomis, vis dar reikia didelių investicijų, nepaisant didelės paramos, teikiamos pagal sanglaudos politiką, EGADP ir kitus ES fondus. Daugeliu atvejų vėluojama įgyvendinti net brandžius projektus, o dideliems projektams ne visada teikiama reikiama pirmenybė, kad jie būtų įgyvendinami pagal tvarkaraštį. Pašalinus šiuos trūkumus, padidėtų planavimo saugumas ir būtų sudarytos sąlygos laiku įgyvendinti projektus, o tai dažnai padeda užtikrinti

([20]) Žr., pvz., „OECD Economic Surveys: Romania 2024“.

palankias sąlygas papildomoms privačioms investicijoms. Būtina toliau gerinti viešojo administravimo kokybę ir veiksmingumą. Taikant ir prireikus toliau tobulinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu nustatytą strateginio ir biudžeto planavimo sistemą, būtų remiamas šalies ilgalaikis vystymasis, taip pat veiksmų prioritetų nustatymas ir politikos koordinavimas centriniu ir vietos lygmenimis. Visų pirma, atrodo, kad sektorių strateginė programa tebėra susiskaidžiusi, ji dubliuojasi įvairiuose sektoriuose ir nėra aiškiai nustatytų prioritetų;

(32) moterų dalyvavimas Rumunijos darbo rinkoje tebėra mažesnis už ES vidurkį (60,3 %, palyginti su 70,8 % ES). Be to, jaunimo nedarbo lygis yra aukštas: Rumunijoje šis rodiklis yra trečias pagal dydį ES (23,9 %, palyginti su 14,9 % ES), o nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo procentinė dalis yra didžiausia ES (19,4 %, palyginti su 11 % ES). Pagerinus jų atitinkamą padėtį ir padidinus jų dalyvavimą darbo rinkoje, būtų galima iš dalies kompensuoti nepalankią demografinę padėtį, taip pat suteikti moterims ir jaunimui papildomų galimybių. Šiuo atžvilgiu būtų svarbu spręsti problemas, susijusias su ankstyvojo ugdymo ir priežiūros paslaugomis, ypač kaimo vietovėse. 2024 m. tik 11,4 % 0–3 metų amžiaus vaikų lankė oficialias vaikų priežiūros įstaigas, t. y. gerokai mažiau nei ES vidurkis (39,2 %) ir tik 75,7 % (ES – 94,6 %) vaikų nuo 3 metų amžiaus iki privalomojo pradinio ugdymo pradžios amžiaus 2022 m. dalyvavo ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose, nors nauji vaikų lopšeliai ir papildomos paslaugos, kurias numatoma sukurti, galėtų pagerinti vaikų priežiūros paslaugų prieinamumą. Rumunija galėtų apsvarstyti, kaip būtų galima tikslingiau taikyti aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemones ir nukreipti paramą nuo ne tokių veiksmingų užimtumo subsidijų į mokymą ir informavimo veiklą;

(33) nors laisvų darbo vietų skaičius tebėra nedidelis, Rumunija yra viena iš valstybių narių, kuriose yra daugiausia profesijų, kurių darbuotojų trūksta darbo rinkoje. Darbdaviai nurodo reikiamų įgūdžių turinčių darbuotojų trūkumą kaip vieną iš pagrindinių trukdžių jų verslui. Aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų ir bent bazinius skaitmeninius įgūdžius turinčių suaugusiųjų dalis tebėra nedidelė, o tai trukdo konkurencingumui. Kadangi prognozuojama, kad darbingo amžiaus Rumunijos gyventojų mažės, įgūdžių trūkumas gali dar labiau padidėti, jei nebus imamasi veiksmingesnių politikos priemonių, kurios padėtų žmonėms rasti darbą ir kelti kvalifikaciją, o šaliai – išlaikyti talentus. Kelti kvalifikaciją ir persikvalifikuoti trukdo pagrindinių įgūdžių trūkumas, kaip matyti iš prastų 2022 m. Tarptautinio moksleivių vertinimo programos (PISA) rezultatų. Rumunijoje penkiolikmečių, kurių matematikos (48,6 %, palyginti su ES: 29,5 %), skaitymo (41,7 %, palyginti su ES – 26,2 %) ir gamtos mokslų (44 %, palyginti su ES – 24,2 %) įgūdžiai nesiekia bazinio lygio, procentinė dalis yra viena didžiausių ES. Rumunija modernizuoja profesinio rengimo ir mokymo sistemą, kad patenkintų darbo rinkos poreikius, be kita ko, diegdama dvejopą profesinį rengimą ir mokymą aukštojo mokslo srityje ir stiprindama partnerystę su darbdaviais. Tačiau tik nedaugelis studentų naudojasi mokymosi darbo vietoje galimybėmis, o neseniai baigusių absolventų užimtumo lygis yra žemas. Siekiant, kad švietimas, profesinis mokymas ir mokymasis visą gyvenimą labiau atitiktų darbo rinkos poreikius, svarbu labiau įtraukti vietos įmones į mokymo paslaugų teikimą ir veiksmingiau atsižvelgti į su įgūdžiais susijusią informaciją formuojant įrodymais grindžiamą politiką ir pritaikant mokymo programas bei mokymo programų pasiūlą;

(34) nepaisant pastaruoju metu padarytos pažangos, Rumunijoje suaugusiųjų ir vaikų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, procentinė dalis tebėra viena didžiausių ES (27,9 %, palyginti su ES vidurkiu – 21,0 %), o socialinės apsaugos sistemos teikiama pagalba iš esmės neatitinka poreikių ir pasiekia tik nedidelę dalį žmonių, kuriems jos reikia. Rumunijai būtina sutelkti visas pastangas, kad iki 2030 m. būtų sumažintas žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius. Tą būtų galima pasiekti didinant socialinės apsaugos sistemos veiksmingumą, užtikrinant stabilų finansavimą, veiksmingą stebėseną ir poveikio vertinimą ir geresnes galimybes naudotis esminėmis ir palankesnes sąlygas sudarančiomis paslaugomis, be kita ko, romų bendruomenėms. Vis dar nepavyksta užtikrinti geresnių galimybių naudotis kokybiškomis sveikatos priežiūros paslaugomis, ypač kaimo vietovėse ir pažeidžiamoms grupėms. Galimybes gauti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas mažina kvalifikuotų darbuotojų trūkumas. Pagal ES finansuojamas programas teikiama didelė parama, be kita ko, 2 000 integruotų bendruomenės paslaugų centrų, kurie bus įsteigti kaimo vietovėse, ir stiprinant socialines, sveikatos priežiūros, švietimo ir užimtumo paslaugas. Šių problemų sprendimas taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip matyti iš Komisijos socialinės konvergencijos sistemos antrojo etapo šalių analizės ([21]);

(35) atsižvelgiant į Komisijos atliktą nuodugnią apžvalgą ir išvadas dėl susidariusio perviršinio disbalanso, rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį atspindėtos toliau išdėstytose 1 ir 2 rekomendacijose. 1 ir 2 rekomendacijose nurodyta politika padeda mažinti pažeidžiamumą, susijusį su dideliais išorės ir biudžeto deficitais,

([21]) *SWD(2025)95 – Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF)*, 2025 m.

REKOMENDUOJA Rumunijai 2025 ir 2026 m. imtis šių veiksmų:

1. Didinti bendras išlaidas gynybai bei saugumui ir stiprinti pasirengimą, kartu užtikrinant skolos tvarumą laikantis 2025 m. kovo 6 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų. Gerokai sugriežtinti fiskalinę politiką siekiant užtikrinti, kad grynosios išlaidos atitiktų taisomąjį planą pagal perviršinio deficito procedūrą, ir sustiprinti išorės poziciją. Įgyvendinti reformas ir investicijas, kuriomis grindžiamas pratęstas koregavimo laikotarpis, kaip 2025 m. sausio 21 d. rekomendavo Taryba.

2. Atsižvelgiant į reformų ir investicijų užbaigimo tinkamu laiku terminus, taikomus pagal Reglamentą (ES) 2021/241, skubiai paspartinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“, įgyvendinimą. Paspartinti sanglaudos politikos programų (ERPF, TPF, ESF+, Sanglaudos fondo) įgyvendinimą, pasinaudojant, kai tinkama, laikotarpio vidurio peržiūros teikiamomis galimybėmis. Optimaliai pasinaudoti ES priemonėmis, įskaitant programos „InvestEU“ ir Europos strateginių technologijų platformos teikiamas galimybes, siekiant padidinti konkurencingumą.

3. Gerinti viešojo administravimo kokybę ir veiksmingumą ir sprendimų priėmimo nuspėjamumą, kartu užtikrinant, kad teisėkūros iniciatyvos nepakenktų teisiniam tikrumui, rengti atitinkamas konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais, atlikti veiksmingus poveikio vertinimus ir supaprastinti administracines procedūras. Geriau rengti didelius infrastruktūros projektus ir jiems teikti pirmenybę, paspartinti jų įgyvendinimą, užtikrinti, kad brandūs viešųjų investicijų projektai būtų vykdomi laiku, ir skatinti privačias investicijas, kad būtų skatinama tvari ekonominė plėtra.

4. Mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro: visų pirma spartinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų diegimą, didinti tinklo pajėgumus, stiprinti tarpvalstybines elektros energijos jungtis, daryti pažangą vykdant reguliavimo reformas, kuriomis būtų mažinama švarios energijos projektams keliama rizika, ir didinti leidimų išdavimo proceso skaidrumą ir veiksmingumą.Taip pat laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui šildymo sektoriuje ir investuoti į energijos vartojimo efektyvumą, aplinkos infrastruktūrą ir inovacijas, atsižvelgiant į regionų skirtumus, pvz., poveikį anglių pramonės regionams. Laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, susijusias sutaupytas lėšas panaudojant valdžios sektoriaus deficitui mažinti.

5. Didinti moterų ir jaunimo dalyvavimą darbo rinkoje – didinti aktyvios darbo rinkos politikos veiksmingumą ir dalyvavimą ankstyvojo ugdymo ir priežiūros programose. Spręsti įgūdžių trūkumo problemą: stiprinti darbuotojų pagrindinius įgūdžius ir darbo rinkai reikalingus įgūdžius, taip pat labiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus ir kuo geriau naudotis su įgūdžiais susijusia informacija įgyvendinant švietimo ir įgūdžių politiką.

6. Mažinti skurdo ir socialinės atskirties riziką: didinti socialinės apsaugos sistemos aprėptį ir veiksmingumą, be kita ko, užtikrinti geresnes galimybes naudotis kokybiškomis esminėmis ir palankesnes sąlygas sudarančiomis paslaugomis, daugiausia dėmesio skirti integruotoms socialinėms, sveikatos priežiūros, švietimo ir užimtumo paslaugoms, visų pirma romų ir kitų nepalankioje padėtyje esančių asmenų grupėms, kartu išlaikant fiskalinį tvarumą.

Priimta Briuselyje 2025 m. liepos 8 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

S. LOSE